

7. Великий енциклопедичний юридичний словник // НАН України Інститут держави і права ім. В.М. Корецького // Ю.С. Шемчушенко. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.

8. Російсько-англійсько-український словник юридичних термінів

9. Сучасний українсько-англійський юридичний словник // І.І. Борисенко, В.В. Саєнко, Н.М. Конончук, Т.І. Конончук. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 632 с.

10. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник: У 2-х томах.: Т. 1. Загальна частина // За ред. В.К. Колпакова. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – Т. 1. – 736 с.

11. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник: У 2-х томах.: Т. 1. Загальна частина // За ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юридична думка, 2004. – 584 с.

Шершень Н.В.

учениця,

Донецька загальноосвітня школа № 104

ПОСТДЕРИВАТИВНІ ДОКАЗИ ЯК ЗАСІБ ОТРИМАННЯ ДОСТОВІРНИХ ПОКАЗАНЬ ВІД НЕЗАЦІКАВЛЕНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питання юридичного доказування було і залишається предметом особливої уваги дослідників протягом всього періоду розвитку вітчизняної процесуальної науки. Кожний доказ виконує специфічну роль у процесі встановлення істини у справі, не дивлячись на те, що вони мають різну форму та спосіб отримання. Одним із видів класифікації доказів, яка привернула нашу увагу, є поділ доказів на первинні (первісні) та похідні. Перші прямо і безпосередньо вказують на наявність чи відсутність проміжного носія доказової інформації, а другі лише опосередковано.

Первісні докази – це докази, отримані із першоджерел (показання свідка-очевидця, оригінал документа). Похідні докази – це докази, які отримані «з других рук» (свідок дав показання з чужих слів, відомості отримані з копії документа, відомості отримані за допомогою фотозйомки) [1, с. 156]. Однак віднесення доказів до похідних не означає, що вони не можуть привести до достовірних висновків, у зв'язку з цим вони не повинні розглядатися як «другий сорт» у порівнянні з первісними. «У ряді випадків вони набувають ключового значення, зокрема якщо втрачено первісний доказ» [2, с. 74], все це говорить про їх цінність. Використання похідного доказу виправдано у наступних випадках:

- коли значимість такого доказу надає додаткову і єдину можливість суду встановити істотні обставини для провадження, а також коли без наявності такого доказу неможливо довести необхідну обставину для провадження;

- якщо використання такого доказу є виправданим у ситуації відсутності первинних доказів або їх сумнівності;

- коли первинний доказ втрачено або його неможливо отримати;

- коли за допомогою показань з чужих слів є можливість віднайти інші докази, до яких слід звернутися для перевірки фактів, що мають значення для провадження;

- коли дані, отримані з чужих слів, можуть слугувати засобом перевірки інших доказів;

- коли показання з чужих слів може використовуватися як засіб заміни первинного доказу [3, с. 264].

Але показанням з чужих слів притаманна певна специфіка. Їх можуть визнати недопустимим доказом через: неналежність процесуального джерела; можливість помилки з причин суб'єктивного фактору; наявність зацікавленості сторони у результаті справи, тобто певного мотиву.

Характер зацікавленості осіб поділяється на підгрупи:

- перша (для осіб, які захищають свої права та охоронювані законом інтереси);

- друга (для осіб, які захищають в силу закону «чужі» права та інтереси).

До першої підгрупи зацікавлених у справі відносяться сторони, треті особи, заявники, скаржники, заінтересовані особи у справах.

Проте трапляються такі випадки, коли необхідно провести опитування свідків з метою встановлення доказових фактів, серед яких як раз і є зацікавлені особи. Зрозуміло, що їх показання можуть бути засновані на відносинах підлеглості, спорідненості чи дружби, що призведе до неправдивості та спотворенні фактів, на відміну від показань, даних не зацікавленими сторонами, які не мають жодного відношення до справи. Слід погодитись із М. О. Абрамовим, втім, що «особи ці за своїм становищем, за правами та обов'язками, закріпленими законом, істотно розрізняються. З одного боку, це ті, з ініціативи яких виникає, розвивається і припиняється процес. Їх можна назвати активними або основними учасниками процесу. До них слід віднести суддю, сторони, третіх осіб, прокурора, державні та громадські організації, які уповноважені законом виступати на захист прав та інтересів інших осіб. Поряд із зазначеними учасниками беруть участь інші особи, від яких не залежить виникнення, розвиток, припинення процесу, але вони сприяють встановленню істини щодо спірного відношення, винесенню законного справедливого рішення» [4, с. 56-57].

Прикладом опитування незацікавлених осіб може виступати співбесіда з працівниками банку, порядок проведення якої ні Положення «Про затвердження Положення про порядок проведення виїзних, невиїзних (камеральних) перевірок щодо дотримання банками, іншими фінансовими установами, національним оператором поштового зв'язку вимог валютного законодавства України та перевірок пунктів обміну іноземної валюти на території України» від 21.09.2007 р. № 338 [5], ні будь-які інші нормативні акти, детально не регламентують. Досі не зрозуміло, що означає ця співбесіда і за яких обставин вона проводиться, що призводить до складнощів та неоднозначного трактування поняття. На нашу думку, доцільно використовувати співбесіду з метою протидії особам, які навмисно перешкоджають проведенню перевірки та встановленню доказових фактів. Перевіряючі мають по черзі викликати співробітників та опитувати їх. Якщо

керівництво банківської установи та співробітники, як зацікавлені особи (через змову, підлеглі чи корпоративні стосунки тощо), можуть приховувати інформацію, то бесіда з особами, які прямо не мають відношення до основної діяльності банку (охоронець, технічний персонал тощо), здатна прояснити ситуацію.

Виходячи з цього, пропонуємо додати до похідних доказів, про які ми вже вище згадували, такий підвид як постдеривативні (від лат. *post* – после, *derivatus* – производный) докази – тобто ті, що отримані від третьої, незацікавленої у справі, сторони й виступають похідними від похідних.

Список використаних джерел:

1. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. / Е. Ф. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.
2. Корабликова А. С. Уголовный процесс : підруч. для вищих навч. закл / А. С. Корабликова. – М. : «Норма- Инфа», 1999. – 384 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.
4. Абрамов Н. А. Обновленный хозяйственный процесс Украины : учебное пособие (курс лекций) / Н. А. Абрамов. – Х. : «Бурун книга», 2012. – 192 с.
5. Про затвердження Положення про порядок проведення виїзних, невиїзних (камеральних) перевірок щодо дотримання банками, іншими фінансовими установами, національним оператором поштового зв'язку вимог валютного законодавства України та перевірок пунктів обміну іноземної валюти на території України : Постанова Правління Національного Банку України від 21.09.2007 р. № 338 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 82. – Ст. 3055.